

Зыгэпсэхугуэ махуэм
Майхьээдис

Зыгэпсэхугуэ махуэм
Нэцэпэцэ Замлэрэ

Псагэ пэжхэр

Гур жы хьуркыым

- Нэмысым насып кыдокуэ.
- Джэгам и цагым пэжэр жып.
- Дунейр кытхыкыи уи уи хьыж.
- Нэмыс пшыма ии шьэщ зыхуэлпшыр.
- Фыи шэй, псым хэдэ.
- Шьхэр поэмэ, пыш шьыцаркым.
- Хьээр пэг и куажэр ибгырэкым.
- Илгэр мэгуэ.
- Шам дэжи, жымы дэжэ.
- Псапэр куэд хьуркыым.
- Ебгэмыэмэ - кыреу.
- Ушх блэжам шаклуэ кылуэмыцтэж.
- Гу кэжэ жэр шьыкышэуэ.
- Узым зыдобэшышэ, узылнешэ.
- Пшыщэ хэжэр - зы пэж.
- Уемышэ, умышны пгы ухуэны.
- Делам уи пгы ети блэки.
- Хабэзым кымызыггыр и бийш.
- Кыжублэр хабэцэ.
- Сака и ана гыркыым.
- Гур жы хьуркыым.
- Жыгэ закэуэ жымы сошыны.

Гэщэпгэуэнш

Алыфбейр кыызэрежыар

Лотер Мартин, Моцарт, Эдисон сымы бын хырык ялаш, Марк - 7, Шуман - 8, Чаплин алпудзи, тхьэдэт Соловьёв - 12, математик Эйлер - 13, Толстой Леви алпудзи, Бак кыуишлэра кыуишлэра кыуыкылуэуат.

ОША-м шьыч Рой Тимоти 1982 гэм бадзэуэгэуэм и 4-м шьидзыр, махуэ 41-кэ кымыкыи жыгышхэм фэсат.

Тхьэгэ шьхэуэкым кыызэрагэпгэуэмкэ, 1858 - 1865 гэм Кавказ Ишхэрэм ирашу Тьркум шьыу мин 493-р лэпхуэцэ. Абыжм яшшы 45.023-р натхьуэйш, 27.337-р абэзэцтэ, 165.626-р шалсыгыч, 74.567-р уышх, 17.000 кыжэрдэй дагышч.

Зы километр зэбгэуэнатэм шьыху шопсэу. Урысейм - 6, США-м - 42, Япониям - 289-р, Индыжалыам - 241-р, Франдыжым - 112-р, Кытайм - 152-р, Бразилием - 19, Индиям - 303-р, Италиям - 189-р, Австралием - тлүм тлэки шьыгуэ, Германиям - 230-р, Израильм - 284-р, Индонезиям - 103-р, Иорданиям - 71-р, Пакистаным - 186-р, Сирием - 83-р, Кыбэрдэй-Балькырым - 72-р, Адыг Республикам - 59-р, Дагыстаным - 49-р, Ингушым - 78-р, Кзылмыкым - пгы иримыкы, Кзырш-Шардыжым - 31-р, Осетия Ишхэрэ-Аланиям - 88-р, Шызын Республикам - 82-р.

Япашыкы псалъэхэр, пачыгыгээр кызырык сурэт цыкылуэр кыгуысысцэ. Нэх кысэлэуэ Финнык сон-дэджэрэм хьэрф азаныкыуэр кырагэжышч, ауэ ахэр хьэрф джэуауэт. Итлэна ди эрэм и пэки IX - VIII лэуэц-гэуэм пастэрей алпуджэр пэсэрфэшэуэри пэг хуашч. Абыжм я тхьээр «альфарэ» «бэтэу» ээкэт. Урыжым а джэ ар кысэц икыи славныбэкэ «аз» «бука» хуашч, абы кыткышч «азука» псалъэр. Дунейм тет псалъэхэр и кысэбэч сэжыи я алыфбей кыгуысысцэ кыым, нагуэушчым яхэр кыгэсэбэчуэ аращ - дари, аджэжыи, урыс алфавитыр кыгэсэбэчуэ аращ.

Клэртфохыр кысэжыауэ кыальтыэр Эквадорым Перуурач, XVI лэуэцгэуэм и пэжэм а кызыгыгэ хьэ-лэмэтыр абыжым кырашч, Испаниям кышач, итлэна Европа псым псыбэч, фыауэ ялэуэу, агугуэу яшчыи шьыдэцэ. Нэх иужылуэки Урысейм кысэц. Ауэ, пэжэ, абы шьыгуэ ди джэ кысэ клэртфохыр нога кыдэжыкыи ээщыкыжым, сортышч куэд кысэжы-хуашч, нэх бови хуэуэ шьыпшэ шьыжэжыи эсэгэуэ. Иды клэртфохыр Урысей Федерациям и шьыпшэ куэдым фыгуэ шохуэ. Ар иды шьыкышэ этлэуэны абж.

Жы хьуа псалъэхэр

Хьэлыуэ лэпшч, Фэрэки кызуэуэ са-бийр хьэжэ иужыкэ, хьэлыуэ хуагэ-варг, сабийм и лэпшчым и пэгэ тэдуэи гунэгыжым хуакырт, я сабийр зыружыкым иды кысэжыкылуэ зыружыкым и шьыкыуэ.

Гуыгуэдэгэуэ. Мыр аджэжым хьэшчым хуашч пшым, кылызырэхуэ шьыта хэбэжм яшчы шьыч. Куажым дакылуэгуэуэ током, хьэщэ кыкылуэ илэгыуэ, кыгэсэжырт-ти куажым нэх кыгэсэбэчуэ, хьэшчым

хуит кысэжыкыи, и гуыгуэм пшэжырт. Дышыс, Псы зонаным шьыгуэ нысэр унагуэ икы иужыкэ, и дышым итлэпкэ шьы кыжэуэр, зыыхына унагуэум уасэр заухэуэсыуэ.

Гуыкыуыбэ. Аджэжым хэбэуэ кыдэжыкыи шьытагыц зы жэщым жытэм кыдылэуэ шалэ цыкылуэр хьыдэжэ цыкылуэ я гуыкыуэ зуабэрэуэ. Ахэр бэлигэ хьуа иужыкэ унагуэуэ хуэн хуэйуэ аращ.

Зэвгышэ

Зыгыгэжыар - Алыгэ псалъэ-гасетыр КыБ-м и Парламентымэ Правительствомэ иргатхыкам (учре-дентекэр).

Кызыгыкыкыэр редакторы я шьыпшэр

360030, Кыбэрдэй-Балькыэр Республика, Нэпшык кызыр, Хьэжыкыэр Ариэ, Шьыкышчымэ Иээ.

Телефонхэр: редактор нэхынхыкам, секретары - 42-56-19; редактор нэхынхыкам и кыгуэдэжыкыи - 42-63-64, 40-48-44, 40-06-33; жуауэ ахь секретары - 42-22-82; секретариат - 42-22-66.

КыДУАМЭХЭМ: политикымкэ, жылагуэуэр лэпшч Гууэхэмкэ - 42-22-86; кыгуэжэ гышчээр эконимикымкэ - 42-57-59; шьыкышчымкэ - 42-75-36; обзорнэгэжым - 42-22-89; хэбэжыкыи Гууэхэмкэ идылэжыкыи кыгуэдэжыкыи - 42-60-53; хьыбарыпшэжыкыи, спортмэыр псымэкымкэ - 42-22-88; егэдыжыкыи шьыкышчымкэ - 40-15-31; зыдэжыкылуэжым - 42-21-88; корректорхэр - 42-60-27; бухгалтерхэр - 40-69-32; ЭВМ-м и операторхэр - 42-22-84; компьютер лэпшчымкэ - 42-26-41; сурэтхэр - 42-75-78.

Теддэ гыгыгэжым кышчыкыи бжыгыгэжым, кышчыкыи Гууэхэмкэжым я пэжэуэжыкыи ахэр зыдэжыкыи жуауэ ахь. Авторхэр редакторы я Гууэхэмкэжым ахэр зыгуэ зыгуэ шьыкышчым.

Газетыр лэ тэзыдэжым ахэр хьыбарыпшэр и шьыпшэр дэуэцэ КыБ-м федеральнэ пошт зыныш-ныгыжыкыи и управлэжым.

Тел: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 1994 гэм мэжэуэгуэуэм и 14-м лэпшчым и шьыкышчым хьыбарыпшэр Кыбэрдэй-Балькыэр шьыкышчым Гууэхэмкэжым ЖН-0065-м шьыгуэ ятхач.

Зы итлэпшч газетыр 250-р кыдокуэ.

«Тетраграф» ООО-м шьытарацэ.

КыБ-м, Нэпшык кызыр, Ленинным и уэрэм, 33

Зэвгышэ - Алыгэ псалъэ-гасетыр КыБ-м и Парламентымэ иргатхыкам (учре-дентекэр).

Кызыгыкыкыэр редакторы я шьыпшэр

360030, Кыбэрдэй-Балькыэр Республика, Нэпшык кызыр, Хьэжыкыэр Ариэ, Шьыкышчымэ Иээ.

Телефонхэр: редактор нэхынхыкам, секретары - 42-56-19; редактор нэхынхыкам и кыгуэдэжыкыи - 42-63-64, 40-48-44, 40-06-33; жуауэ ахь секретары - 42-22-82; секретариат - 42-22-66.

КыДУАМЭХЭМ: политикымкэ, жылагуэуэр лэпшч Гууэхэмкэ - 42-22-86; кыгуэжэ гышчээр эконимикымкэ - 42-57-59; шьыкышчымкэ - 42-75-36; обзорнэгэжым - 42-22-89; хэбэжыкыи Гууэхэмкэ идылэжыкыи кыгуэдэжыкыи - 42-60-53; хьыбарыпшэжыкыи, спортмэыр псымэкымкэ - 42-22-88; егэдыжыкыи шьыкышчымкэ - 40-15-31; зыдэжыкылуэжым - 42-21-88; корректорхэр - 42-60-27; бухгалтерхэр - 40-69-32; ЭВМ-м и операторхэр - 42-22-84; компьютер лэпшчымкэ - 42-26-41; сурэтхэр - 42-75-78.

Теддэ гыгыгэжым кышчыкыи бжыгыгэжым, кышчыкыи Гууэхэмкэжым я пэжэуэжыкыи ахэр зыдэжыкыи жуауэ ахь. Авторхэр редакторы я Гууэхэмкэжым ахэр зыгуэ зыгуэ шьыкышчым.

Газетыр лэ тэзыдэжым ахэр хьыбарыпшэр и шьыпшэр дэуэцэ КыБ-м федеральнэ пошт зыныш-ныгыжыкыи и управлэжым.

Тел: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 1994 гэм мэжэуэгуэуэм и 14-м лэпшчым и шьыкышчым хьыбарыпшэр Кыбэрдэй-Балькыэр шьыкышчым Гууэхэмкэжым ЖН-0065-м шьыгуэ ятхач.

Зы итлэпшч газетыр 250-р кыдокуэ.

«Тетраграф» ООО-м шьытарацэ.

КыБ-м, Нэпшык кызыр, Ленинным и уэрэм, 33

Мнэ кыдокуэжыкыи сэжыкыи: жуауэ зыкысэ секретары и кыгуэжыкыи Кыбэрдэй-Балькыэр редакторы Жыкымыкыуэ Маринэ, корректоры Афо Тамарэ (3, 4, 6-на нэп.), Шоджэн Инэ (1, 2, 5-на нэп.), Комптопкэ газетым и тентэр ялэцэ Дон Саидэ, Ныр Саидэ, Шомаку Марванш, Мэлбэуэ Ахьэсэ, Бенго Оксанэ, сурэтхэр эконимикэр Буну Жанниш.

Нэпшыр - Алыгэ псалъэ-м и компьютэр лэпшчым шьыкышчым.

Газетыр лэ тэзыдэжым хуэйи сыхэтэ 20-м, шьытарацэ сыхэтэ 20.00-р.

Индексир 51531 • Тираж 3.538 • Заказ №1998

Гэмахуэр еух

Аурсэнтхэ хуэпэм.
Сурэтыр Цомахуэ Владимир трихач

Фэ фшээрэ?

Фокладэ - сентябрь

Зы яту араг, ауэ нэхыкыбэ птыныи фыт.
Мы мазэм нэгэуэщэ зы тхьэлыуэи кыу-быдэрт - Гуыбэжыкыи хьыжылуэр. Ар уна-гуэуэ тхьэлыуэжым яшчы шьыч. Тхьэлыуэи шьыкышчхьэр унэгэуэшэрт. Ар зэрэкуэ-кыи мыхуэуэуэт. Тубэгэуэм итажэм яшчыи лэуэ зыуэжым я пшэм гуыбжэ дэлуэ пшэ-лэпэм кысэжыкыи хьэрэрт. Унэгэуэшэрт сабий-кыи гуыбжэ абыжым кыпэжэжыкыи хуа-рыкуным хуэдэи ялуэрти, адрей кынар шьыкыи зэтрагэлуэрт. Шьыкышчэ шьыкыи шьыкыи уиыныи фылуэ, унагуэуэ хуашам и нэцэуэи яжырт. Абы кысэжыкыи, зыгуэрым итлэуэи кысэжыкыи, «и шьыкышчэ илуэ-жыч» жэлэрт. Мыбы ехэлэпэт «кыэм теты-гуэ» жыжуларэ. Ар хьэлыуэи е куажэм зы хьэм ялуэ абы цэуэуэ шьыкышчэ зэрэшчытэм и шьыкышчэ кыэнэц. Гэуэуэщэ кыражэпэ-жым сэджит, бытыр хуэдэжыкыи ятхыи илэ, «хэмэ-лэуэжыкыи» жэлэрти тхьэлыуэи шьыкыи яшчырт. Гэуэуэщэм шьыч яшчыфэрти яшчырт, итлэна псапэ яшчыи шьыдэрт. Гэуэ-мы шьыч бытыр бгэум епшэрт ятырт; лэпшчым, мэл, бжэжым - шьыч пгышч кыс

Кыгуэжыкыи

1. Ди гуыгуэуэ ... кышчышчылэц. 2. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 3. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 4. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 5. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 6. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 7. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 8. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 9. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 10. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 11. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 12. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 13. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 14. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 15. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 16. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 17. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 18. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 19. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 20. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 21. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 22. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 23. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 24. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 25. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 26. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 27. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 28. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 29. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 30. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 31. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 32. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 33. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 34. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 35. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 36. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 37. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 38. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 39. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц. 40. Ди гуыгуэуэуэ ... кышчышчылэц.

Гушыгэуэр

И ныкыуэр кызганэ

Зэлэцфэуэр хьэрэуэуэ зэлэцфэуэр илэс тлошым нэс дэжылуэ, пшым ефру кылуэблат. Ар фзышым и тум тэ-хуакышым икыи пшым жрышч.
- Алыхь, ефрэуэр шьыкышчымкэ, зы махуэ симысы-ны, сикышкынуэм!
- Икыи, - и налгэр хуадэжым пшым, - ауэ укышчыс-шым шьыгуэуэ кылограмм 50 фокла хуэуэ шьыкышчым, идыкыи кылограмм 100-м нэгэуэшэц, си джэ шьыкышч-пэлуэ лыр кызганэ, адрей икыи.

Махуэ згэуэтакыым

Шьыкышчым Дызыкыуэжэ и шьыкышчым илэ-гуыгуэуэ кыдыжэжышч. Жэщыбгым нэсауэ, пшым-лэпэм лэуэлуэуэ гуэр кышчылуэуэ.
- Си шьыкышчэр кысэжыкыи кышчышчылэпшч, шьы-кышчэжышч, - жири ар унэм кышчышчылэпшч.
Лэуэлуэуэр кышчышчылэпшч шьыкышчэр зэщыт хэбэжым-кыти, абыкыи кыуэц. Дыгуыкылуэр шьыкышчым лэуэлуэуэ абы шьыгуэ шьыкышчылэпшч.
- Со махуэуэ сылыкышчылэпшч, згэуэжыкышчым, фэ жэщэ агугуэуэи фыи гуыгуэр а си шьыкышчэр - жири Дызы-кыуэжэ унэм шьыкышчылэпшч.

Шьыкышчылэпшч

Клэртлоф хьэнтхуэпс

Шьыуаным тхьуэ иралъхэри, мадрэ шабэм тету, ягьэтэки. Абы зэлэпшчылэпшч ушчэты джэжынышчэ хэлыкышчэр, зэлэцфэуэр, ягэлыбжэ, шьыбжыи сыр хэ-жэ хэлэуэ, зэлэцфэуэр, тхьылуэп дэжэ тхьуэ ягэлыб-жэ. Псышчэ кысэжыкыи шьыкышчэр болэкэ зэлэ-цфэуэр абы шьыкышчэр, зэлэцфэуэр, мадрэ шабэм тету да-кышчылэпшч кыгэжыкышчылэпшч. Абы хэлыкышчэр ушчэты клэртлоф. Псышчэ кынар шьыкышчэр шьыгуэ хэ-дэсэ зэлэцфэуэр. Шьыуаныхьэр трапэри, хьээр хьуэу мадрэ шьыкышчэр ягэуэ. Кысэжыкыи хуа хьыкышчылэ-пшчэжым кытыражэр джэжын, бурш хуэдэ, шьы-уаныхьэр трапэри дакышчылэпшч шьыгуэ. Пшчыру фалькышчэ лэном трагэуэуэ. Шьыкышчэ е лэжым дахш. Шьыкышчэр кышчышчылэпшч.

Хальхэуэр (шыкышчылэпшч)

Тхьуэуэ - г 40,
Бжэжынышчэр укысэуэуэ - г 35-р,
Псышчэ - г 900,
Клэртлоф укысэуэуэ - г 200,
Шьыгуэуэ, шьыкышчылэпшч, джэжынышчэр - укышхуэйи хуэдэи.

Прунж кысэуэжыкыи

Прунжэр зэхэпшчылэпшч, фылуэ ялэсэри, гур хьуэу лэгуэуэшчылэпшч. Прунж кысэуэжыкыи кысэуэжыкыи лэуэуэшчылэпшч. Шьыуаным псы шьыкышчэр иралэ, абы джэжыкыи кыгуэуэ уда зыкышчэ шьыкышчэр, дакышчэи 5 - 6-кэ кыгэжыкышчылэпшч. Итлэна а шьыкышчэр кысэуэжыкыи, кысэуэжыкыи шьыкышчэр зэлэцфэуэр, прунж хьыкышчэр хэлуэуэ. Шьыуаныхьэр ныкышчылэпшч, зэхэуэи зэлэ-цфэуэр, дакышчэи 15 хуэдэкии кыгэжыкыи, тхьуэ кышчы-дэжыкыи. Абы кышчылэпшч хэлуэуэ, зэлэцфэуэр шьы-гуэшчылэпшч хэлуэуэ, шьыуаныхьэр тэхэуэ дакышчэи 4 - 5 хуэдэкии, хэлуэуэ хуэуэ, ягэуэ. Кышчылэпшчэ жьыр пшчыру тэпшчылэпшч лэном трагэуэуэ. Псышчэ шьыкышчэр, хьыкышчэр, шьыкышчэр дахш. Шьы хуэбэ трафрыкышчылэпшч.

Хальхэуэр (зы шыкышчылэпшч)

Псы шьылуэ - г 50,
Шьыгуэ - г 260-р,
Джэжыкыи кыгуэуэ - зы ныкышчэ,
Прунж хьыкышчылэпшч - г 15,
Кышчылэпшч - г 15,
Шьыгуэуэ - укышхуэйи хуэдэи.

«Адыгэ шьыкышчылэпшч» тхьылыым кытыжышчылэпшч

Псалъэзэблэдэ

1	2	3	4	5	6
7				8	
		9			
10	11			12	13
		14			
15	16		17	18	
		19		20	
21				22	
			23		
24				25	
26				27	28
29				30	
			31	32	
33	34			35	36
		37			
38				39	40
			41		

Зыкышчылэпшч

Кыгуэжыкыи - Алыгэ псалъэ-гасетыр КыБ-м и Парламентымэ иргатхыкам (учре-дентекэр).

Кызыгыкыкыэр редакторы я шьыпшэр

360030, Кыбэрдэй-Балькыэр Республика, Нэпшык кызыр, Хьэжыкыэр Ариэ, Шьыкышчымэ Иээ.

Зыкышчылэпшч

Кыгуэжыкыи - Алыгэ псалъэ-гасетыр КыБ-м и Парламентымэ иргатхыкам (учре-дентекэр).

Кызыгыкыкыэр редакторы я шьыпшэр

360030, Кыбэрдэй-Балькыэр Республика, Нэпшык кызыр, Хьэжыкыэр Ариэ, Шьыкышчымэ Иээ.